

Поєднання навчання і виховання, викладання українською мовою є рушійною силою у справі підготовки національних кадрів України, які повинні забезпечити прогресивний розвиток нашої країни.

Отже, бачимо, що дана проблема є багатоаспектною, а тому потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна національна програма "Освіта". Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 1994. – 60 с.
2. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18-25.
3. Куліш П. Твори: у 2 т. / Пантелеймон Куліш. – К.: Наукова думка, 1998. – Т. 2. – 768 с.
4. Потебня А. А. Мысль и язык / А. А. Потебня. – К.: СИНТО, 1993. – 199 с.
5. Сухомлинський В. Слово рідної мови / Василь Сухомлинський // Українська мова і література в школі. – 1968. – № 12. – С. 1-10.

Титова М.В.

ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ЗАНЯТИЙ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ В ТЕХНИЧЕСКОМ ВУЗЕ

Статья посвящена важнейшей проблеме изучения украинского языка студентами вузов, которые в современных условиях отходят от родных источников, думая, что нет разницы, на каком языке разговаривать. В статье рассмотрено цель занятий – формирование языковых норм и речевых навыков в неотъемлемой связи с воспитанием украинской технической интеллигенции с высоким уровнем культуры, морали, национального самосознания.

Ключевые слова: украинский язык, технический вуз, студенты, речевые навыки, языковые нормы, обучение, воспитание, техническая интеллигенция, занятия, культура, мораль, национальное самосознание.

Tytova M.V.

THE PECULIARITIES OF THE UKRAINIAN LESSONS CONDUCTING IN TECHNICAL UNIVERSITY

This article is devoted to the important problem of the Ukrainian language studying by students which under modern conditions digress from the native sources and believe that there is no difference on the language to speak. The objective of the lessons is considered in the article. It is the forming of language norms and speech habits in connection with the Ukrainian technical intelligentsia with high level of culture, morality and national self-consciousness.

Key words: the Ukrainian language, technical university, students, language norms, speech habits, training, education, technical intelligentsia, lesson, culture, morality, national self-consciousness.

УДК 378.046

Худенко О.М.

АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуто структуру індивідуального стилю професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін та проаналізовано зміст її композиційних елементів.

Ключові слова: мотивація, педагогічні цінності, рефлексія, педагогічна творчість, технологічний компонент.

Підготовка компетентного вчителя, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, – одне з пріоритетних завдань сучасної системи післядипломної освіти.

Аспектом такої підготовки є розвиток індивідуального стилю професійної діяльності (ІСПД) педагога, що є індивідуально-характерною системою прийомів та способів реалізації діяльності, обумовлену індивідуально-психологічними особливостями вчителя, умовами професійної діяльності та особливостями учнів. ІСПД є показником професіоналізму, психолого-педагогічної культури. Проте реалізація такого завдання передбачає, в першу чергу, з'ясування змісту, структури даного поняття. Мета статті – визначити структурні елементи індивідуального стилю професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін.

Категорія “індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя” формувалася поетапно. Спершу предметом наукових досліджень був індивідуальний стиль діяльності (спортсмена, робітника), що знайшло своє відображення у роботах Б.О. Вяткіна, Є.О. Клімова, В.С. Мерліна, В.О. Толочека, М.Р.Щукіна. Є. О. Клімов, розмірковуючи над загальною структурою індивідуального стилю діяльності, виділяє ядро (прийоми діяльності, що виникають природньо, без значних зусиль на основі комплексу типологічних властивостей нервової системи суб'єкта цієї діяльності) та надбудову” до ядра (прийоми, що виникають за умови свідомих чи стихійних пошуків, коли ядро не забезпечує повною мірою виконання діяльності).

Актуальними у контексті виділення структури ІСПД вчителя, викладача є дослідження українських та зарубіжних учених: З.М. Вяткіної, Ж. В. Ковалів, Л. М. Макарової, А. К. Маркової, А. Я. Ніконової, Н.І. Приходько, О.М. Чепкової, О. К. Чернічкіної та інших.

Російська дослідниця Л. М. Макарова виокремлює індивідний, ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, конативний та емоційний компоненти структури ІСПД викладача вищої школи, “що відображають не лише специфіку викладача вищої школи як суб'єкта педагогічної діяльності, але певним чином співвідносяться з рівнями інтегральної індивідуальності” [7, с. 167]. Ж. В. Ковалів до компонентів структури ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін зараховує мотиваційний (наявність інтересу до педагогічної взаємодії), комунікативний (контактність, комунікабельність, емоційна культура) та творчий (здатність до інноваційної діяльності).

Н.І. Приходько залежно від впливу кожного компонента на мобільність структури ІСПД вчителя розподіляє їх у три групи: 1 – стійкі компоненти: індивідуально-типологічні властивості, педагогічні особливості, особистісні якості; 2 – відносно стійкі: педагогічно-професійна спрямованість, професійні цінності та установки, комунікативні навички; 3 – рухливі: професійно важливі якості, професійні вміння та навички.

Більшість науковців розглядають структуру індивідуального стилю діяльності як систему, виділяючи її елементи та пояснюючи їхній взаємозв'язок (Л. М. Макарова, Є. А. Клімов, В. С. Мерлін, М. Р. Щукін). На нашу думку, кожна із запропонованих структур ІСПД вчителя є доречною, але потребує уточнення та конкретизації, її адаптації до специфіки діяльності вчителя гуманітарних дисциплін. Таким чином, у структурі індивідуального стилю професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін ми виокремлюємо шість композиційних елементів: індивідний, аксіологічно-мотиваційний, технологічний, емоційно-комунікативний, креативний, рефлексивний (рис. 1).

Уведення **індивідного компоненту** до структури ІСПД обумовлено індивідуально-типологічним підходом (В. С. Мерлін, Є. О. Клімов), відповідно до якого особливості діяльності розглядаються залежно від основних властивостей нервової системи. Індивідний компонент складається з нейродинамічних властивостей (сила/слабкість, рухливість, лабільність нервової системи), властивостей темпераменту, статтевовікових особливості та досвіду. Серед педагогів зустрічаються люди з різними типами темпераменту, нервової системи. Так, наприклад, для педагога інертного типу нервової системи характерним є повільний темп, низький емоційний рівень проведення уроків.

Професійна діяльність людей з різними типами темпераменту суттєво відрізняється одна від одної. Так, учитель-сангвінік є комунікабельним, часто відходить від запланованого ходу навчального заняття, любить імпровізувати, його урок характеризується швидкою

зміною різних видів роботи, завдань, вправ. Педагог-флегматик – це людина, яка охоче виконує одноманітну, кропітку роботу, він не такий комунікабельний та контактний як сангвінік, але працьовитий, наполегливий. Педагогічні працівники-холерики – це запальні, збуджені, але в той же час ініціативні, енергійні, діяльнісні люди. Учителі-меланхоліки – невпевнено почувають себе у колективі, глибоко переживають невдачі у педагогічній діяльності, вони вразливі, емоційно чутливі, їм погано вдається керувати учнівським колективом, але водночас – це тактовні, толерантні, стримані, відповідальні люди. Завдання вчителя – намагатися організувати свою педагогічну діяльність, віддаючи перевагу сильним сторонам свого типу темпераменту, та не активізувати тих якостей, що можуть бути перешкодою до ефективної професійної діяльності. Л.М.Макарова зазначає з цього приводу: “Потрібно враховувати властивості нервової системи не окремо, а у комплексі, оскільки в деяких випадках вони можуть компенсувати одна одну” [7, с. 171].

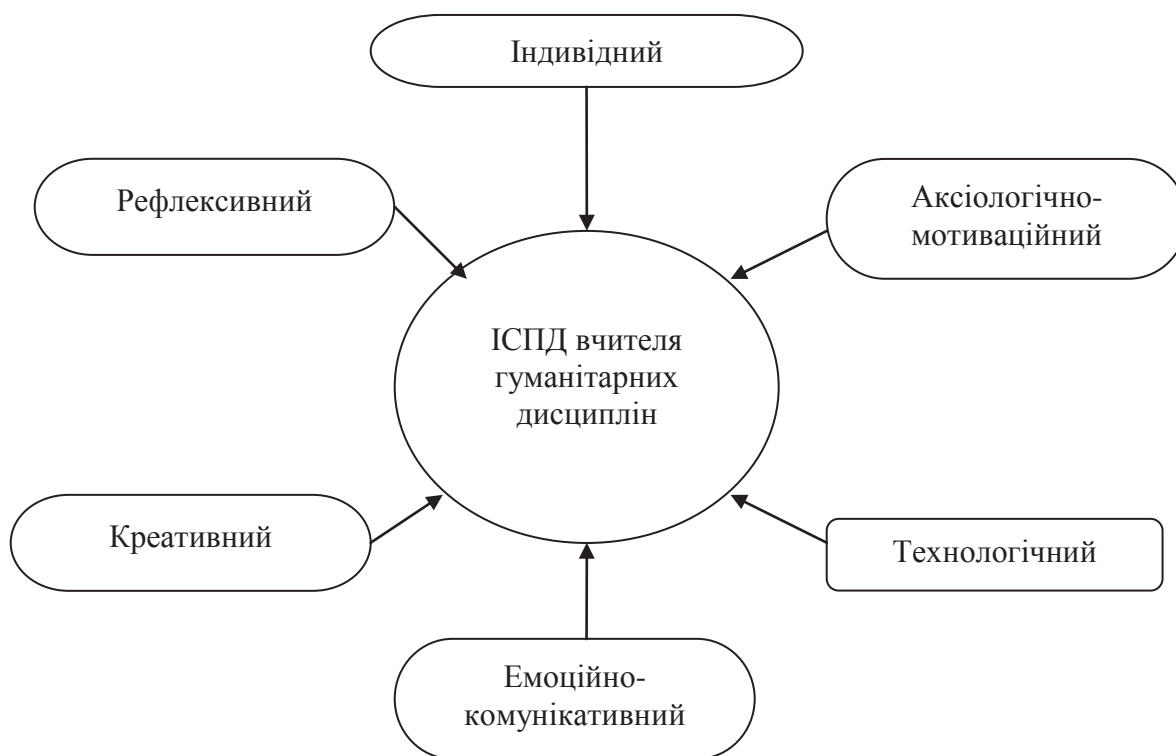

Рис. 1. Структура індивідуального стилю професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін.

У розвитку ІСПД велику роль відіграє досвід. Досвідчений педагог багато чого виконує автоматично, без зайвих зусиль, він здатний швидко адаптуватись до нових умов та вимог діяльності. За даними Б. О. Вяткіна “В особливостях діяльності властивості нервової системи проявляються у єдності з професійним досвідом і те, що фактор стажу роботи значною мірою здатний перекривати особливості діяльності, обумовлені нейродинамічними властивостями” [2, с. 92]. Статтевікові особливості індивідуального компонента полягають у адекватності розвитку, сформованості особливостей індивідуальності до віку, статі педагога.

Розвиток власного ІСПД залежить, в першу чергу, від учителя та його ціннісних орієнтацій та мотиваційної спрямованості, тому доречним, на нашу думку, є включення до структури ІСПД **аксіологічно-мотиваційного компонента**. Цінність у філософії розуміється як вказівка, спрямування, настанова на особистісне, соціально-культурне значення певних об’єктів та явищ. У суспільстві існують об’єктивні цінності, але кожна людина певним чином суб’єктивує їх, складаючи власну аксіологічну ієрархію. Педагогічні цінності визначають як “відносно стійкі орієнтири, з якими вчителі співвідносять своє життя та педагогічну діяльність” [3, с. 74]. Більшість науковців розуміють педагогічні цінності як

систему, яка детермінує відношення між ustalеними поглядами вчителя на проблеми освіти, навчально-виховного процесу та його діяльністю.

Існує багато класифікацій педагогічних цінностей, зокрема С.Г. Вершловського, С.Ф. Клепка, Є.М. Шиянова В.О.Сластьоніна, але найбільш обґрунтованою, на нашу думку, є класифікація педагогічних цінностей викладача ВНЗ у структурі його професійно-педагогічної культури, запропонована І. Ф. Ісаєвим [3], згідно з якою вони поділяються на п'ять груп: 1 – цінності-цілі, що визначають цілі професійно-педагогічної діяльності викладача; 2 – цінності-засоби, що розкривають значення способів та засобів здійснення педагогічної діяльності; 3 – цінності-ставлення, які характеризують власну позицію стосовно себе як професіонала, своєї діяльності, своїх учнів, колег; 4 – цінності-знання, тобто значення і смисл фахових, спеціальних, психолого-педагогічних знань у професійній діяльності викладача; 5 – цінності-якості, що розкривають значення та смисл особистісних якостей викладача.

Між групами педагогічних цінностей існує зв'язок, так цінності-цілі детермінують цінності-знання та цінності-засоби, цінності-цілі та цінності-якості визначають цінності-ставлення.

Ціннісні орієнтації педагога впливають на формування його мотиваційної системи. Мотиви як спонукання до діяльності, як її рушійна сила спричинені певними потребами (безпеки, любові, визнання, самореалізації).

Педагогічну мотивацію можна трактувати по-різному “як процес дії мотивів педагогічної діяльності, так і сукупність стійких мотивів педагогічної діяльності за наявності домінуючого, що виражає направленість, ціннісні орієнтації вчителя та визначає його діяльність” [8, с. 113].

До мотивів педагогічної діяльності найчастіше зараховують: інтерес до спеціальності, сімейна традиція, професійне зростання, матеріальне забезпечення, самоактуалізація, престиж професії, задоволення від роботи з дітьми, творчий характер праці і т. д.

Отже, аксіологічно-мотиваційний компонент, виділений у структурі ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін, є показником індивідуальної системи ціннісних орієнтацій та мотивів педагога. За умови сформованості такого ціннісного пріоритету як розвиток, удосконалення ІСПД відбуватиметься процес оптимізації, покращення ефективності педагогічної діяльності.

Технологічний компонент включає набір методів і прийомів, засобів, що використовує учитель. Це конструювання педагогом навчально-виховного процесу, що відповідно до компонентів структури педагогічної діяльності та фаз індивідуального стилю діяльності поєднує у собі орієнтаційні, виконавські та контрольні дії. Велике значення для технологічного компоненту має рівень розумового розвитку, когнітивний стиль або стиль мислення – це власна, неповторна система інтелектуальних стратегій, прийомів, операцій, до якої звертається вчитель.

Технологічний компонент є найбільш видимим для оточуючих: так учні, колеги адміністрація, відвідуючи уроки вчителя, мають змогу побачити його методичний арсенал, інтелектуальні здібності, що проявляються у знанні предмета викладання, засоби і способи управління учнівським колективом. Методичний арсенал педагога повинен характеризуватися не лише багатством та різноманітністю, але й доцільністю, оптимальністю добору та використання методів, прийомів, технологій.

Емоційно-комунікативний. У більшості підручників поняття “емоція” трактується як переживання людиною свого ставлення до певних об'єктів чи явищ. Емоції характерні для представників усіх видів професій, але саме у педагогічній вони мають надважливе значення. Загальновідомим є твердження, що навчально-виховний процес є більш успішним за умови, якщо педагог робить його емоційнішим, але надмірна емоційність також шкодить, тому існує потреба в управлінні емоціями. Як висока емоційність, так і надмірна емоційна стійкість є тими кінцевими координатами, до яких не треба звертатися педагогу.

Емоції мають широкий спектр дії, впливу на інших людей. Емоції за рахунок експресії (зовнішнє вираження емоції) можуть брати участь у встановленні контактів з оточуючими, їх можна використовувати для маніпулювання іншими.

На думку Л.М.Макарової: “Емоційні стани, що виникають у викладача у процесі професійної діяльності, можуть впливати на ефективність його ІСПД як позитивно, так і негативно. Це залежить від того, чи знаходиться його ІСПД та зовнішній вплив, якого він зазнає, у позитивному чи негативному відношенні до його ціннісних орієнтацій та мотивів” [7, с. 192]. Емоційна складова ІСПД дає змогу вчителю побачити емоційне ставлення до того чи іншого процесу, факту, явища, а отже, краще зрозуміти свою індивідуальність.

Для вчителя, зокрема педагога-словесника спілкування є основою професійної діяльності, його інструментом, за допомогою якого можна розв’язати різні педагогічні завдання. Професійними особливостями мовленнєвої діяльності педагога є:

- учитель спеціально організовує такий вид діяльності, керує нею залежно від умов педагогічного спілкування;
- кінцевим результатом такої діяльності є досягнення гуманістично спрямованої мети, пов’язаної з вихованням учнів;
- добір мовних та мовленнєвих засобів здійснюється залежно від потреб, завдань взаємодії вчителя з учнями; їх ефективність прогнозується;
- мовленнєва діяльність педагога в реальній ситуації спілкування будується на відтворенні (рефлексії) стану, поведінки, реакції учнів, вона регулюється змістом зворотної інформації, яку отримує вчитель;
- мовлення вчителя є предметом його педагогічного аналізу та самоаналізу, постійного самовдосконалення [9].

У емоційно-комунікативному елементі важливу роль відіграє стиль спілкування педагога. В. А. Кан-Калік під стилем спілкування розуміє “індивідуально-типологічні особливості соціально-психологічної взаємодії учителя та учня. У ньому знаходять вираження: особливості комунікативних можливостей учителя; сформований характер взаємостосунків педагога та вихованців; творча індивідуальність педагога; особливості учнівського колективу” [5, с. 97].

Отже, емоційно-комунікативний компонент передбачає наявність комунікативних здібностей, встановлення взаємодії між педагогом й учнівським колективом та створення сприятливого психологічного мікроклімату, емоційної налаштованості.

Креативний компонент. Творчий компонент є обов’язковим для педагогічної професії в цілому, зокрема актуальним він є для професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін, що відображається у специфіці його роботи. Педагогічна діяльність учителя-словесника нероздільно пов’язана з феноменом слова, слова втіленого на папері, смисл, значення якого потрібно донести до учнів, запалити у їхніх душах вогник творчості, самотності.

О. М. Куцевол з приводу творчої сутності професійної діяльності вчителя літератури зазначає “Викладання літератури – це специфічна галузь творчої педагогічної діяльності, котра спонукає вчителя до нестандартного художньо-педагогічного мислення. Викладач літератури приречений на творчість, що зумовлюється, по-перше, предметом його діяльності – вивчення художніх творів як неповторних явищ вселюдської культури; по-друге, специфічною естетичною природою процесу передачі учням літературних знань; по-третє, особливою роллю у творенні особистості дитини, її інтелекту, душі, моралі та естетичних смаків” [6, с. 21].

Педагогічна творчість – це конкретизація педагогічного ідеалу вчителя в системі завдань, які він розв’язує в конкретних умовах реальної педагогічної праці. Педагогічна творчість вчителя включає в себе творчу педагогічну діяльність вчителя і творчу навчальну діяльність учня в їхній взаємодії та взаємозв’язку, а також результати творчої діяльності, які ведуть до розвитку і саморозвитку як учителя, так і учня [4].

Для творчого педагога властивими є певні риси, серед яких можна виокремити наступні: творча фантазія та уява, розвинені творчі, інтелектуально-логічні, аналітичні здібності, потреба у творчості, прагнення до перетворень, змін, певна сукупність особистісних якостей, які розкривають педагога як гуманістично спрямовану, всебічно розвинену особистість, бажання самореалізації, саморозвитку.

До специфічних ознак педагогічної творчості вчителя зараховують (за С.О.Сисоєвою): об'єктом діяльності є особистість дитини, яка знаходиться у постійному розвитку; співтворчий характер суб'єктів педагогічної взаємодії; можливість суб'єктивної новизни й оригінальності процесу і результату; обмеженість творчої діяльності педагога і учня у навчально-виховному процесі часом; вплив на педагогічну творчість вчителя багатьох факторів, які важко передбачити [10, с. 108].

У педагогічній творчості вчитель має змогу продемонструвати себе з іншої позиції, відкрити та розвивати свій творчий потенціал, свою індивідуальну неповторність, що слугує підґрунтям, умовою розвитку індивідуального стилю професійної діяльності педагога. Таким чином, креативний компонент ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін забезпечує розвиток індивідуальності педагога-словесника.

Рефлексивний. Рефлексивний учитель – це педагог, який аналізує, мислить та робить висновки. Г. О. Біязева визначає педагогічну рефлексію як “процес мислинневого (випереджувального або ретроспективного) аналізу будь-якої професійної проблеми, у результаті якого виникає особистісно забарвлене осмислення сутності проблеми та нові перспективи її вирішення” [1, с. 62]. Процеси рефлексії тісно пов'язані з навчально-виховним процесом, адже вчитель аналізує діяльність учнів, свою взаємодію з ним, свою педагогічну діяльність та самого себе як професіонала.

Американськими психологами була розроблена концепція педагогічної рефлексії, відповідно до її змісту рефлексивний учитель: має науково-професійне уявлення про всі аспекти педагогічної діяльності; уміє узагальнювати досвід своєї практичної роботи і застосовувати у досвід своїх колег; уміє адаптувати, доповнювати або змінювати навчальний план, програму, форми і методи навчання відповідно конкретних умов з метою досягнення оптимальних результатів; уміє володіти класом, підтримувати дисципліну, створювати робочий настрій; враховує в процесі навчання його моральну і етичну сторону; уміє прогнозувати наслідки своїх професійних дій; уміє аналізувати педагогічну ситуацію як складну частину широкого соціального контексту; уміє проявляти високу професійну готовність до виконання своїх обов'язків у будь-яких умовах; є вдумливим і допитливим дослідником своєї професійної діяльності [1].

Таким чином, рефлексія дає можливість учителю зрозуміти себе. Вона є однією зі сходинок до розвитку ІСПД, тому що, аналізуючи свою педагогічну діяльність, учитель розуміє переваги та недоліки своєї професійної діяльності.

Отже, компонентний аналіз структури ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін показав змістове наповнення даного поняття. Композиційними елементами ІСПД вчителя гуманітарного циклу є: індивідуальний, аксіологічно-мотиваційний, технологічний, емоційно-комунікативний, креативний та рефлексивний компоненти. Їх виділення та порядок у структурі ІСПД зумовлене особливостями педагогічної діяльності вчителя, її змістовим наповненням та функціями, а також своєрідністю поняття ІСПД, що включає в себе як індивідуальний, так і діяльнісний фактори.

Перспективами подальших досліджень у контексті розробки питань розвитку ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін є конкретизація показників та рівнів розвитку даного явища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біязева А.А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия / Анна Александрова Биязева . – Псков: ПГПИ им. С.М.Кирова, 2004. – 216 с.

2. Вяткин Б. А. Лекции по психологии интегральной индивидуальности человека: Учеб пособие / Борис Александрович Вяткин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО “МОДЭК”, 2007. – 352 с.
3. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / Илья Федорович Исаев. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 208 с.
4. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / В.А.Кан-Калик, Н.Д.Никандров. – М.: Педагогика, 1990 – 140с.
5. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / Виктор Абрамович Кан-Калик. Кн. для учителя – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
6. Куцевол О.М. Творча сутність професійної діяльності вчителя літератури / О.М.Куцевол // Дивослово. – 2006. – № 5. – С.14-21.
7. Макарова Л. Н. Преподаватель высшей школы: индивидуальность, стиль, деятельность [Текст]: в 2 ч. / Людмила Николаевна Макарова; науч. ред. И. Ф. Исаев; Московский педагогический гос. ун-т, Тамбовский гос. ун-т им. Г.Р.Державина. – М.: Издательство ТГУ 2000. – 243 с.
8. Мижериков В.А. Введение в педагогическую профессию [Текст]: Учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / В. А. Мижериков, М. Н. Ермоленко; Московский педагогический ун-т. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 288 с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник / [І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.]; за ред. І.А.Зязюна. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
10. Сисоева С.О. Основы педагогической творчости / С.О.Сисоева; Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.

Худенко О.Н.

СТРУКТУРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье рассмотрена структура индивидуального стиля профессиональной деятельности учителя гуманитарных дисциплин и проанализировано содержание ее композиционных элементов.

Ключевые слова: мотивация, педагогические ценности, рефлексия, педагогическое творчество, технологический компонент.

Hudenko O.M.

STRUCTURAL COMPONENTS OF INDIVIDUAL STYLE OF HUMANITARIAN DISCIPLINES TEACHER'S PROFESSIONAL ACTIVITY

In the article structure of individual style of humanitarian disciplines teacher's professional activity is reviewed and content of its composite elements is analyzed.

Key words: motivation, teaching values, reflection, teaching creativity, technological components.

УДК 378.14

Чабан Н.І.

РИТОРИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ “УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)”

Статтю присвячено обґрунтуванню змісту та методики риторичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей з курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”. Розкрито дидактичну модель змістовно-методичного забезпечення риторичної підготовки. Охарактеризовано особливості самостійної роботи над публічними промовами майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: риторична підготовка, дидактична модель, змістовно-методичне забезпечення.